

॥ ॐ ॥

॥ श्रीसद्गुरु विजयते तमाम् ॥

शैलभाज्यवती स्त्रीयो भाटे अभुक्ष्य
हस-भशि-भाजा.

प्रथम शुद्ध.

लेखक,
दलपतसिंह जोशीशंकर नवलखा.
जमनागर.

ये ताना सतगत पुत्रा त्रिकुमदास तथा भगनलालना
पु ॥ ये श्री गोमा जेट आपना भाटे

रुपावीने पागद कता,
गोनी देहाया लालना धमेपतनी
श्रीमती मोंदीया जलालीया.

अमलनाद-गन्धमा गेट ५२ श्री निर्गज प्रिन्टिंग प्रेसमां
लालुभाय धनरुभाय त्रिवेदीय छाप्युं.

आपति १ ली.

प्रत १०००.

संवत् १८५५.

सते १८१८.

दाहुरो-अगो सुधरशे तोज इण, उत्तम थशे अथाक;
पृथी सुधरशे तोज त्यां, पाके सारे पाक.

सच्चाइपर दूनियां दिवानी हय.

सोना चांदी और जवाहरातका फेन्सी जेवर बनानेवा-
लेका बड़ा कारखाना. नं० ३२ आरमीनीयन स्ट्रीट
कलकत्ता.

महाशय,

हमारे यहां कारखानामें सब प्रकारका सोना, चांदी
और जवाहरातका फेन्सी जेवर ग्राहकोंको कितनी क्तिफायत
वईमानदारीसें भेजा जाता है. इसकी परिक्षा एकवार कुछ
माल मंगा कर अवश्य करना चाहिये । माल देखनेसें हमेरी
सच्चाइ आपको मालूम हो जांयगे और आप समझ जांयगे
कि दुकानवाला बड़ा ईमानदार है.

मालेक

सोनी मोहनलाल जेठाभाइ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૮૩૮ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ હેમ-પદ્મિ-મીમા

વિષય ૬ - ૧૧

॥ ॐ ॥

શ્રીમન્નાથ સદ્ગુરુ વિજયતે તમામ્

બે બોલ.

આ લેખ લખવામાં મારા ત ફતી તો લેશ માત્ર પણ કૃતિ નથી, તેમજ ખાસ નવિનપણું પણ નથી; માત્ર વર્તમાનકાળને અનુ-સરતી આ ઉપદેશામૃત પોથી વિનામૂલ્યે જનસમાજમાં વેંચી આપવાનું સઘળું માન શ્રીમાન્ સોની જોડાબાઇ લાલજીનાં ધર્મપત્ની ગંગા સ્વરૂપ શ્રીમતી બહેન મોંધીબાઇનેજ ધટે છે. તેમણે પોતાના સદ્ગત સુપુત્રો ત્રિકમદાસ અને મગનલાલના સ્મરણાર્થે જનસમાજની આ ઉચી સેવા બજાવી છે.

કોઇ દેશ દાઝવ વીર પુરુષ આપણા આર્યાવર્તની ઝાંખ ભારતી કાન્તિને પુનઃ તેના સતેજ સ્વરૂપમાં લાવવા, અને આધુનિક સમયમાં સ્ત્રીધર્મનો પ્રચાર કરવા આવી આવી હુંક પોથીઆ વિનામૂલ્યે જન-સમાજમાં વેંચવા ઉત્સાહ બતાવશે તો તેઓને અમે ધણી ખુશીથી ઉત્તમોત્તમ સંગ્રહ તૈયાર કરી આપશું.

લાંબા લાંબા લેખો અને બાષણોના કરતાં આવી હુંક પોથીઆ પ્રકટ થઇ હોય તો તેનો સદુપયોગ વિશેષ થાય એ તો ચોક્કસજ છે.

સાંપ્રત સમયે ધર્મ-નીતિનો બોધ મળે, મનુષ્યત્વ પ્રાપ્ત કરવાની અભિવાંચના ફળે, અને હૃદયની મલિનતા ટળે એવાં પુસ્તકો વાંચ-વાની અભિરૂચી જનસમાજમાંથી ધરી ગયેલી દૃષ્ટિઓતર થાય છે,

લોકોની અભિરૂચી કલ્પિત નવલ કથાઓ વાંચવા અને નિર્લજ્જ યાત્રા જનસમાજમાં અધર્મ-અનીતિની જૂઠ્ઠી કરનાર નાટ્ય પ્રયોગો નિહાળવા તરફ વધુ વિલોકાય છે. આવા સમય અને સંજોગોમાં ખાસ કરીને સ્ત્રીઓને માટે આવી “+હેમ-મણિ-માળા” ને દરેકના કંઠમાં ધારણ કરાવી હોય તો તેનું ઉત્તમોત્તમ ફળ મળે ખરું ?

સંપત્તિવાન છતાં અશિક્ષિત રહેનાર મનુષ્યજ દયાપાત્ર છે. વિદ્યાનો પ્રસાદ આપવાની, સંપત્તિહીન મનુષ્યોની ધમ્મજાઓ, ધનહીનતાથી નિમંત્રિત હોય છે, તથા ઉદર પેપણુ કરવામાંજ તેમનો સમગ્રો સમય રોકાય છે; આથી તેમને શિર વિશેષ જવાબદારી રહેતી નથી. પરંતુ અશિક્ષિત શ્રીમંતો માત્ર પોતાની અભિલાષાઓને નિવિધ પ્રકારે પોષવામાંજ પોતાનું જીવન ગુજારે છે, અને પોતાને પ્રાપ્ત થયેલી ભક્તી તથા અવકાશનો સદુપયોગ કરતા નથી, તેઓજ સર્વદા ઉપાલંબને પાત્ર છે.

ગંગાસ્વરૂપ શ્રીમતી જીદેન મોંઘીમાધના આ શુભ કાર્ય માટે તેમને પુનઃ ધન્યવાદ આપવાની સાથે તેમના સુપુત્રો રા. મોદનલાલ તથા રા. ત્રિભોવનદાસને પણ ધન્યવાદ આપતાં અમને અતિ આનંદ થાય છે. તેમણે પણ પોતાના સદગત બન્ધુ ત્રિકમદાસ તથા મમનલાલના

ન સ્ત્રી વર્ગને વિશેષ કરીને અલંકારોપર ધણી પ્રીતિ હોય છે તેથી પુસ્તકનું નામાભિધાન “ હેમ-મણિ-માળા ” રાખ્યું છે જેનો સ્પષ્ટ અર્થ સુવર્ણમાં ગુથેલાં મણિની માળા. વળી સમ્બન્ધીને સ્નેહી-ઓનાં નામો ઉપરથી ગોઠવેલું નામ પણ છે.

લેખક.

સ્મરણાર્થે સામવેદીય ધ્વાજાણનાં સંધ્યાદિ નિત્યકર્મનાં પુસ્તકો અધિકારી જનોને વિનામૂલ્યે આપવા પ્રકટ કરાવ્યાં છે. તેઓ આવાં અનેક વિધ ઉત્તમ પુસ્તકો યોગ્ય અધિકારીઓમાં વહેંચવામાં રહેલું અતિ ઉપકારક તત્ત્વ અધિક અધિક સમજી દેશ કાળાનુસાર એવા અનેક ઉપકારક સન્માર્ગોમાં સ્વદ્રવ્યનો સદુપયોગ કરવા ભાગ્યશાળી થઇ જનસમાજની ઉત્તમોત્તમ સેવા બજાવવાને તેમજ તે વડે પ્રાપ્ત થનાર ઉત્તમ કીર્તિ અને પુણ્યના ભોક્તા થવાને શક્તિવાન બને, અને તેઓના સદ્ગત બન્ધુઓના આત્માને પરમ શાંતિ મળે એમ પરમ કૃપાળુ પરમાત્માને અંતઃકરણ પૂર્વક અમારી પ્રાર્થના છે. અને આ પુસ્તકનો લાભ લેનાર પ્રત્યેક વાંચક વર્ગ પણ એ ધન્યવાદ આપવામાં સામિલ થશે. વળી જે સ્વર્ગસ્થ વ્યક્તિના સ્મરણાર્થે આ શુભ પ્રવૃત્તિ તેમણે ચાલુ કરી છે તે વ્યક્તિના આત્માની અધિકાધિક શાન્તિ અર્થે પણ જે શુભ શબ્દો તેમના હૃદયમાં ઉદ્ભવ્યા વિના નહિજ રહે ?

આ દેશ તેમજ પૃથ્વી પરનાં દરેક દેશોમાં કરવા યોગ્ય જન-કલ્યાણનાં અનેક સત્કાર્યો કરનારા નિષ્કામ, કુશળ, ઉદાર, ઉત્સાહી અને પ્રમાણિક નરનારીઓની સર્વદા ઇચ્છિ કરવા કૃપાળુ મહાન પ્રભુ કૃપા કરો.

ૐ શાન્તિ: શાન્તિ: શાન્તિ:

જામનગર.
શ્રીકૃષ્ણ જન્માષ્ટમી.
તા. ૨૯-૮-૧૯૧૮

લી. સેવક,

દલપતરામ ગૌરીશંકર નવલખા.

॥ ૐ ॥

અર્પણપત્રિકા.

સમગ્ર ભારતમાં અમૂલ્ય રત્નરૂપ દેશોદ્ધાર
કરનારી સતી સત્તારીઓ:—

આ “ હેમ-મણિ-માળા ”નું પ્રથમ ગુચ્છ આપના કરકમળમાં
આપતાં અતિ આનંદ થાય છે.

ખુદેનો, આપના ધ્યાનમાં હશે કે આપણા જે દંપતિ વ્યવહારને
મહાનુશ્રી “મનુ” મહારાજે ઉત્તમોત્તમ વર્ણવ્યો છે તેની અત્યારે કદંગી
રિથિતિ જોતાં ખેદ થાય છે. આમ થવાનું વિશેષ કારણ બાળકોનો
છે. તેને સીધે કન્યાઓ વિદ્યારૂપિ ભુવણથી ભૂષિત થઈ શકતી નથી.
વળી તેમને સર્વથા અજ્ઞાન અને અયોગ્ય રાખવાની રીતી તથા તેમના
ચારિત્રનું ગુંથન કરવાના યત્નનો અભાવ એ પણ તેમની ઉન્નતિને
આડે આવનાર છે.

આ બધાંનાં દોષવાનુ બહુ અંશે માતાપિતા પણ છે તેમ થોડે
અંશે સંતતીનો પ્રભાદ પણ તેમાં કારણભૂત છે. એ બંને દોષો પ્રભુ
ધૃત્વાથી આપણા દેશમાંથી દૂર થાઓ તેમ અંતઃકરણ પૂર્વક ઈચ્છતાં
મહેને આશા છે કે વાંચક ખુદેનો આ “ હેમ-મણિ ” માળાનો યથા-
યોગ્ય *બોધ ગ્રહણ કરશે, તેમજ સર્વ પ્રત્યે પોતપોતાનું કર્તવ્ય બ-
જવવાનાં યત્નો કરીને પોતાનાં ગ્રહોને સુખ, સંપત્તિ, અને શાન્તિના
ધમરૂપ બનાવીને અમારા આ પ્રયાશને સફળ કરી દિપાવશે.

જામનગર.

શ્રીવામનજયંતિ.

તા. ૧૭-૯-૧૯૧૮.

સી. સેવક,

દલપતરામ ગૌરીશંકર નવલખા.

* પોતાને મળતે અવકાશને સમયે હમેશાં જે સ્ત્રીઓ આ
“ હેમ-મણિ-માળા ”નું મનન કરશે તો તેમનો ગૃહસ્થાશ્રમ અધિકા-
ધિક શુભ ફળદાયી થશે.

॥ ૐ ॥

ભવાટવિનું બન્ધન તોડનારાં માતા, પિતા અને
સદ્ગુરુની સ્તુતિ.

વસંતતિલેકા વૃત.

હૈમંગથી ચરણમાં, ધરું મુજ શીશ,
દ્રષ્ટિ કૃપાની કરશે, મુજ રંક દીશ;
માતા પિતા, ગુરુ પ્રતાપ અમાપ પેખું,
પ્યારો પ્રસાદ તમ પૂજ્ય તશે હું લેખું. ૧
સંસ્કાર પૂર્વે ભવના, ફલતાં હું આજ,
સ્નેહે સ્તુતિ સ્તવી કરું, સધળાં સુકાજ;
ઉત્પત્તિ છે તમ થકી, તમથી સ્થિતિ છે,
આર્ષંગથી દલુ નમે, તમના ગતિ છે. ૨
થાતો અવિનય હશે, નાંક દોષ લેતા,
હું બાલમાં મતિ નથી, ગણી સંતોષ દેતા;
લૈ બેટ અલ્પ વિનયી, વિનવી સુણીને,
સ્વિકારશે ચરણમાં, શુણીના શ્રીણીને. ૩

ઇંદ્રવ્રજ્ઞ હંદ.

તિર્યો વસ્ત્રમાં છે, ગુરુ પાદ માંહી,
એ ત્યાગી નિશ્ચે નવ જાઉં ક્યાંહી;
જ્યાં જાઉં ત્યાંતો નવ અન્ય જાણું,
સર્વ સ્થળે આપ દીસો દયાળુ.

શ્રી. સેવક,
દલપતરામ ગૌરીશંકર નવલખા.

॥ ॐ ॥

समर्पण अने निवेदन.

ब्रह्मानन्दं परमसुखदं केवलं ज्ञानमूर्तिम्,
द्वंद्वतीतं गगनमदृशं तत्त्वमस्यादिलक्ष्यम् ।
एकं नित्यं विमलमचलं सर्वधीसाक्षि भूतम्,
भावातीतं त्रिगुणरहितं सद्गुरुं तं नमामि ॥

समर्पण.

अन्त विनाना अन्त इपवाणा, अने अन्त अंग, हाथ,
पग, नेत्र, तथा मस्तकेवाणा साश्वत परमात्माते नम्र वन्दन हो. अनेक
नामवाणा, अभोध अणवाणा, अने सहस्रकोटि युगोने पशु पोतानी
पांप्पना ऐक प्रभुतां धारण करनार महाकाल जेव्हा अंश मात्र छे,
ऐवा सर्व काल स्वयं परमात्माते सप्रेम प्रणाम हो.

महासागररूपि अडियार्मा नीलगिरि पर्वत जेठलुं कागण होय,
कल्प वृक्षनी डाणीनी कलस होय, अने ते वडे पृथ्वीरूपी कागण छपर
साक्षात् सरस्वती देवी कदापि सर्वकाल सुधी लज्जा करे, तोपणु हे
नाथ ? तभारा गुणोन्मो पार आवे तेम नथी.

ઉપમાથી, દષ્ટિથી, કે અનુભવથી પણ જેનો પ્રભાવ સમજી, માપી ન શકાય એવા હે પ્રભો ? આ ચરાચર લોકના તમે પિતા છો, પૂજ્ય છો, ગુરુ છો, આપ મહાનથી પણ મહાન છો. ત્રણે લોકમાં, અને સમસ્ત બ્રહ્માંડમાં પણ આપના સમાન કોઈ નથી, તોપણ આપનાથી અધિક તો ક્યાંથીજ હોય ?

તમેજ મારી માતા છો, તમેજ મારા પિતા છો, તમેજ મારા બન્ધુ છો, તમેજ મારા મિત્ર છો, તમેજ મારી વિદ્યા છો, અને તમેજ મારું દ્રવ્ય છો, હે દેવના દેવ ? તમેજ મારું સર્વસ્વ છો.

કાયા વાણી અને મનથી—છન્દ્રિયોથી, બુદ્ધિથી, અહંભાવથી, કે પ્રકૃતિના સ્વભાવથી હું જે જે કાંઈ કરું છું તે સર્વ આપ પરચક્ષ્ણને સમર્પણ કરું છું એટલા માટે દેહને નમાવી, પ્રજ્ઞામ કરીને, આપ પૂજ્ય પ્રભુને “ પ્રસન્ન થાઓ ” “ પ્રસન્ન થાઓ ” એમ હું સવિનય પ્રાર્થના કરું છું. માટે હે દેવ ! જેમ પિતા પુત્રના, મિત્ર મિત્રના, અને પતિ પ્રિયાના અપરાધો સહન કરે છે, તેમ હયા સ્વરૂપ પ્રભો ? પિતા, સન્નિમિત્ર અને પ્રિય બનીને આપ મહારા નિરંતર ધ્યાન કરતા અપરાધો સહન કરો. ક્ષમા કરો.

નિવેદન.

ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષને સારી રીતે પ્રપ્ત કરવામાં પતિ પત્નીએ એક સરખા આચરણ અને વૃત્તિથી તથા એક ચિત્તથી અહોનિશ રહેવું જોઈએ. આમ થાય ત્યારેજ દંપતિ જીવનમાં અન્નદ આવી શકે.

ધન, વસ્ત્ર, પ્રેમ, શ્રદ્ધા અને મીઠા વેણોથી સર્વદા સ્ત્રીએ પતિને અને પતિએ સ્ત્રીને પ્રસન્ન રાખવી.

જે પત્ની નિરંતર પ્રીતિ પૂર્વક અને નમ્રતાથી એક ચિત્ત બડે પતિ અને કુટુંબની સેવા કરે છે, તે પતિની ધર્મ સંપત્તિમાં સહ-બાગીની થાય છે.

જ્યાં પતિ પત્નીથી અને પત્ની પતિથી નિત્ય સંતોષ પામે છે, ત્યાં સુખ, સંતતિ, આબાદી અને કલ્યાણ નક્કીજ પ્રાપ્ત થાય છે.

મન, વચન, અને કર્મને નિયમમાં રાખનાર, સતી સ્ત્રી અને પવિત્ર પતિ જે સ્થાનમાં વસે છે, તે ખરેખર પૃથ્વી ઉપરનું સ્વર્ગ છે.

વહુનું સાઈ બોલનારી તથા તેના ઉપર પ્રેમ રાખનારી સાસુ, સાસુને અન્તઃકરણથી મ્હાનારી તથા તે પાસે ન હોય ત્યારે પણ તેનું માન સાચવનારી વહુ, બાબીનું સૌભાગ્ય સુખ જોષ્ઠ આનંદ પામતી નણુંદ, નણુંદ તરફ અંતરના ઉમળકાથી વર્તતી બાબી, એક ખીજાને બહેન સમાન ગણતી દેરાણી જેઠાણી, અને વધારે કામ પોતેજ કરવું એવી અરસપરસની હરીશ્ચ કરતી સ્ત્રીઓ જ્યાં છે; અને ક્ષમા, શ્રદ્ધા, તથા સન્માન વૃત્તિથી સ્ત્રીઓની સાથે વર્તનારા પુરુષો, તથા પુરુષો પ્રતિ દયા, પ્રેમ, અને સહનશિળતા રાખનારી સ્ત્રીઓ, જે કુટુંબમાં છે; તે કુટુંબ સ્વર્ગ, કૈલાસ, અને વૈકુંઠથી પણ અધિક આનંદશ્પ છે. કારણ કે ત્યાં લક્ષ્મીજીને હૃદયમાં ધારણ કરતા સાક્ષાત શ્રી પૂર્ણ પુરુષોત્તમ શ્રી નારાયણ ભગવાન નિરંતર વાસ કરીને રહે છે.

॥ ૐ ॥ શ્રી તત્સત્

શ્રી સદ્ગુરુની દક્ષિણામૂર્તિ રૂપે સ્તુતિ.

શાંલ વિકિડિત.

યોગ ક્ષેમ સ્વધર્મ કર્મ ક્રમમાં, ફડી રીતે રાખતા,
 દૈતાદૈત વિવેક ભાવ જનના, કાઢી બધા નાખતા;
 મુદ્રા માત્રથી મોહ રાગ હણી જે, શોધે બધી શક્તિને,
 વંદે છે “હલુ” દેવ “નાથ” રૂપ તે, શ્રી દક્ષિણા મૂર્તિને. ૧
 જેનાથી અમનરુક નિત્ય વિચરી. સંસાર સેતુ તરે,
 જેથી તર્ક વિતર્ક સર્વ તણે, નિઃશંક થૈને ધરે;
 જેથી મમ્મ દશા મહિ વિચરતે, દુઃખો બધાં જે હરે,
 એવા શ્રી ગુરુ દેવને હલુ નમી, આઠે પહોરો સ્મરે. ૨
 જેની પૂર્ણ કૃપા વિના નહિ ચૂટે, સંસારનાં બંધનો,
 જેનો નિર્મલ બોધ દંડરૂપ છે, અગાનીને અંધનો;
 જેથી તત્ત્વમસિ મહા વચનના, સાક્ષાત્કારો થતા,
 તે શ્રી સદ્ગુરુ નાથ હાથ શ્રદ્ધતાં, સંતાપ સર્વે જતા. ૩
 હજો ગાન શશાંક શ્રેષ્ઠ ઉરમાં, તિમિર તેથી ટળે,
 બાંગે બ્રાન્તિ બરેલ ચિત્ત બ્રમને, બ્રહ્મે જઈ સૌ બળે;
 જેથી ચિત્તની વૃત્તિ શિતળ થતી, હેમંત વારે સમી,
 એવા શ્રી ગુરુદેવને હલુ સ્મરે, આઠે પહોરો નમી. ૪

લી. સેવક,

હલપતરામ ગૌરીશંકર નવલખા.

આ ક્ષણભંગુર સંસારમાં જન્મ આપનાર માતા—પિતા કિંવા દાઈ વડિલોએ પ્રયત્નથી શાસ્ત્રોક્ત xઆહાવિવાહની રીતીએ કન્યાદાન કરી જે પુરુષના હાથમાં પોતાનો હાથ અર્પણ કર્યો હોય, તેનેજ પોતાનો, ઇશ્વર તુલ્ય પતિ માની અહર્નિશ તેની તન, મન અને ધન-વડે અનન્ય ભાવે સેવા કરી પોતાના શિયળવૃત્તને અખંડ સાચવતાં પૂર્ણ પાતિવ્રત્ય પાળવું, એ કુલીન અને આત્મહિતેચ્છુ સ્ત્રીઓનું મુખ્ય કર્તવ્ય છે.

પોતાની સથે પરણેલો પતિ કદરવો, દુરાચારી, નહારા સ્વભાવનો, રોગી, પિશાચ સરખો, કોંપી, મદ્યપાન કરનારો, વદ્ધ, બુદ્ધિ વિનાનો, મૂળો, આંધળો, ખડેરો, બચંકર, દારિદ્રી, કૃપણ, નિંદિત, બીકણ, જીભારી, અથવા લાંપટ હોય, તોપણ પતિવ્રતાએ તેની નિત્ય મધુર વાણી વડે, શરીર વડે, સત્કર્મ વડે, દેવની પેઠે નિત્ય નિત્ય સેવા કરવી. પતિ દરતાં કદાપિ પોતાનામાં રૂપ, મુલ્ય, બળ, કળા, ચતુરાઇ, ઉદા-પણ, વિદ્યા ઇત્યાદિ ગુણો વિશેષ હોય અને સ્વામી તેથી કાંઇ ઓછો હોય, અથવા બિલક્ષણ હોય તોપણ તેની અવગા કરવાથી સ્ત્રીને નીચી ગતિ પ્રાપ્ત થાય છે.

સંસારમાં મનુષ્યોના પરસ્પર જે જે કાંઈ સંબંધ બંધાય છે તે તે તેમના પૂર્વના ઋણાનુબંધને લાંઘેજ બી ઇશ્વર ઇચ્છાથીજ બંધાય છે;

x પોતે પોતાને ઘેર બોલાવીને સારી વિદ્યા અને આચારવાળા યોગ્ય વસ્ત્રે માગણી કર્યા વિના વચ્ચાલંકારથી પૂજન કરીને જે કન્યા-દાન આપવું તેને આહાવિવાહ કહેતા છે. મનુસ્મૃતિ.

એમ સમજી સુઝ સ્ત્રીઓએ પોતાને પણ પ્રારબ્ધ કર્માનુસાર શ્રી પ્રભુની ઇચ્છાથી જે પતિ મળ્યો હોય, તે કદાપિ ગુણવાન કે ગુણહીન હોય, તથાપિ તેનાથી કલેશ—કુસંપ નહિ કરતાં પૂર્વ કાલની સતીઓનાં ચારિત્રો અને લેખને પાનિવૃત્ત પાળતાં પડેલાં કષ્ટો તથા પોતાને સત્સાસ્ત્રથી થયેલો બોધ સ્મરણમાં લાવી, તથા ધૈર્યવડે શુભ પતિ-બાવનો વિચાર રાખી પ્રાપ્ત પતિથીજ સતેષ માની પ્રસન્નતા પૂર્વક નિભાવ કરી લેવો જોઈએ. એજ પ્રતિષ્ઠિત મા—આપની પુત્રીઓનો ધર્મ છે. જે ઉચ્છૂંપલ સ્ત્રીઓ પોતાની ટાપરીપ અને ઉછાંછળી વૃત્તિ પ્રમાણે મન માનતો પતિ નહિ મળવાથી, તે વિચારિત પતિ સાથે કલેશ, કંકાસ કરી, તેને દ્વંદ્વથી પર પુરુષનું સેવન કરે છે, તે પાપિ-ણીઓ આ લોકમાં નિંદાનું પાત્ર થઈ, અદ્ય સુખ માટે પોતાનું સંવ્રણું જીવન બગાડી, વૃદ્ધાવસ્થામાં પોતે કરેલાં કુકર્મ સંભારી પસ્તાવો કરતાં અપાર દુઃખો સહી, મરણ સમયે પણ મહા કષ્ટો ભોગવતાં પરાકા-ષ્ટાએ પ્રાણ મુક્ત થઈ, યમપુરીમાં જઈ નરદાદિકની દારણ્ય વેદનાઓ ભોગવે છે.

વ્યભિચાર કર્મ કરનારી જાણી સ્ત્રીઓ યમપુરીમાં જઈ, યમ-દૂતો દ્વારા પોતાનાં કરેલાં કુકર્મનું ફલ ભોગવતાં પશ્ચાતાપ કરે છે:—

મને સુખ કરનારું મારા સ્વામીનું વચન મેં નજ માન્યું. પતિ સેવન એજ સ્ત્રીઓનો મુખ્ય ધર્મ છે એમ જાણીને મેં મારા સ્વામીની સેવા કરી પતિવ્રત ક્યારે પણ પાળ્યું નહિ, તથા મારાં સાસુ આદિ વૃદ્ધની ધટતી સેવા પણ કોઈ દિવસ કરી નહિ અરેરે ! હે જીવ ! તે તારા ઉદ્ધાર માટે કાંઈ પણ કર્યું નહિ ? ? ?

જે સુઝ સ્ત્રી, વિરૂદ્ધ પતિ મળવાથી અનેક કષ્ટો સહન કરેલાં

પણ અનાયરણોથી દૂર રહી, તે પતિનેજ ઇષ્ટ માની, તેની આગાને આધિન રહી સેવા કરતાં પોતાનું આયુષ્ય પુરું કરે છે, તે પવિત્ર સ્ત્રીનો માત્ર આ એકજ જન્મમાં પૂર્વજન્મમાં કરેલાં નિષિધ કર્મોનું શ્રાવણ બોગરી છૂટી, અંતે પતિ સાથે સ્વર્ગાદિ દિવ્ય લોકની ગતિ પામી અપાર સુખની ભોક્તા થાય છે, પણ જે કુટિલા સ્ત્રીઓ પ્રાપ્ત પતિથી સંતોષ નહિ પામતાં દુઃખરૂપ વ્યભિચારાદિ કર્મમાં સુખ માની જરિ-ણીઓ થઇ નીચ કર્મ કરે છે, તે તો પોતાના માયાપના તથા સ્વા-મીના કુલને કલંક લગાડી, આ લોકમાં અત્યંત દુઃખો ભોગરી છેવટે મહા અધમ ગતિ પામે છે. જેથી તેના આ લોક અને પરલોક બન્ને બગડે છે.

× નારદ પુરાણમાં કહ્યું છે કે:—

દુરાચરણી સ્ત્રી શિયળ જંગ થવાથી પિતાના ને પતિના બંને કુળને અધોમતિ પમાડે છે; તથા પોતે પણ આ લોક ને પરલોકમાં દુઃખી થાય છે.

પતિનું અપમાન કરનારી કુલટા અધમ સ્ત્રીઓની અધમ ગતિ વિષે ધર્મ શાસ્ત્રમાં લખ્યું છે કે:—

સ્ત્રી મોહને લીધે પતિનું અપમાન કરવાથી કયા કયા નર્કમાં નથી પડતી ? અર્થાત બધી જાતનાં નર્કમાં પડે છે; ને મહા કળે કરી મનુષ્યપણાને પામે છે, તો તેમાં પણ તે શું શું દુઃખ નથી પામતી ! સપ્તમાં દુઃખોને પામે છે.

× સ્ત્રી વર્ગ બહુ ભાગે સંસ્કૃતથી અગાત હોવાથી શ્લોકો આપેલા નથી.

દક્ષ સંહિતામાં જણાવ્યું છે કે:—

દરિદ્ર તથા રોગી એવા સ્વામીનું જે અપમાન કરે છે તે વારં-
વાર કૃતરી, ગરધણુ, અને મગરીના જન્મેને પામે છે.

પારાશર સંહિતામાં દર્શાવ્યું છે કે:—

દરિદ્ર, ભોગી, રોગી અને મૂર્ખ પતિની જે સ્ત્રી અવગ્રા કરે
છે તે મુઆ પછી સર્પાણી થાય છે; અને ત્યાર પછી સ્ત્રીના અવ-
તારમાં વારંવાર વિધવાપણું પામે છે.

મનુસ્મૃતિમાં વર્ણવ્યું છે કે:—

જે સ્ત્રી પતિનું અપમાન કરીને સંતાનના લોભથી વ્યભિચારાદિ
કર્મો કરે છે, તે આ લોકમાં નિંદાય છે, ને પતિભ્રોક (સ્વર્ગાદિભ્રોક)થી
પણ હણાય છે.

ન્યારે વર કન્યાની લગ્ન ક્રિયા થાય છે, ત્યારે ચોરીમાં સમ
શૈલ (સમપદી)નું પૂજન કરતાં પરસ્પર સ્ત્રી પુરુષ સાત પ્રતિજ્ઞાઓ
કરે છે. તેમાં કન્યાની સાત પ્રતિજ્ઞાઓ નીચે પ્રમાણે છે.

કન્યા વરને કહે છે કે:—હે સ્વામિન્ ! મહેં આ મોઢું સૌભાગ્ય
તમારાથી મેળવ્યું.

—આપ જે સંપાદન કરીને લાવશો તેટલામાં હું સંતોષ પામીશ.

—હું નિત્ય આપની આજ્ઞા સંપાદન કરીશ.

—હું પવિત્ર રહી સારા શણગાર ધારણ કરી, મન, વચન, અને
કર્મવડે તમારી સાથે રમીશ.

—હું:ખમાં ધૈર્ય રાખનારી, સુખમાં પ્રસન્ન થનારી, એવી હું

આપના દુઃખ સુખમાં ભાગીયણ છું. આપની આરા વિના હું અન્ય કોઈ રથજે જઈશ નહિ.

—તમારાં ઘરનાં કામો હું સુખેથી કરીશ. સાસુ સસરાની સેવા અને બન્ધુઓનો સત્કાર કરીશ. જ્યાં તમે ત્યાં હું, ને જ્યાં હું ત્યાં તમે, એમ આપની સાથે ઐક્યતાથી વર્તીશ. હું આપને કદી પણ ઠગીશ નહિ ને આપ પણ મને નહિ ઠગો.

—હું હોમ યજ્ઞાદિ કાર્યમાં આપને સહાય કરનારી છું. ધર્મ અર્થ અને કામ સંબંધી કાર્યોમાં હું તમારા મનની ઇચ્છા પ્રમાણે વર્તીશ.

—આ મારી પ્રતિજ્ઞાઓના બ્રાહ્મણ, અગ્નિ, દેવ, મારાં માતા, પિતા અને સંબંધી વર્ગ, એ સર્વ સાક્ષીરૂપ છે.

—એ પ્રમાણે લગ્ન સમયે કરેલી પ્રતિજ્ઞા પત્નીએ પતિ સાથે સંસાર વ્યવહારમાં પર્વતના જેવી દૃઢતા રાખી ઐક્યતાથી વર્તવાનું બતાવવા માટે છે. તેમ છતાં જે નીચ સ્ત્રી બ્રાહ્મણ, અગ્નિ અને દેવ આદિની સમક્ષમાં પતિ આગળ પ્રતિજ્ઞાઓ કરીને, તે પ્રમાણે ન વર્તતાં વિરૂદ્ધ વર્તે છે, તે આ લોક ને પરલોક બંનેમાં દુઃખ પામે છે.



આ હોમમણિ માળાનું પુસ્તક મંગાવનાર સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીએ
પોસ્ટ ખર્ચનો અડધા આનાનો રદામ્મ મોકલવો.

લગ્નમાં સત્ત પદો.

પતિ પત્નીની લગ્નમાંની પ્રતિજ્ઞાઓ.

વસંતતિલકાવૃત.

વર:—છે ધર્મપત્ની નરનું અર્ધાંગ જાણ્યું,
અર્ધ્યું તુજને મનથી પ્રમાણ્યું;
તેથી હૃદયમાં સદા શુદ્ધ પ્રેમધારી,
રક્ષા કરું અરધ અંગ ગણી તું નારી.

૧

કન્યા:—જ્યાં જ્યાં જશો પ્રભુ તહાં તમ સાથ આવું,
છાંયા રૂપે અનુસરી પતિની કહાવું;
- હો સુખ કે દુઃખ જરી મનમાં ન લાવું,
સેના વિષે રહી સદા પતિ શુભ ગાવું.

૨

વર:—પાળે કુટુમ્બ, નહિ ક્રમેશ જરા કરે તું,
વૃદ્ધે તણાં વયન નિત્ય શિરે ધરે તું;
કર્તવ્ય તારું મનમાં સમજે અરે તું,
પાળું તદા પ્રણયથી તુજને અરે હું.

૩

કન્યા:—પાળું કુટુમ્બ, નહિ દ્રોહ ધરં જરાએ,
 સેવા કરં વડિલની વિધીથી સદાએ;
 ઇચ્છ્યું મળે નવ મળે રહું હર્ષ માંયે,
 સ્વામી તણી થઇ રહું મન વાણી કાચે.

૪

વર:—જો તું રહે પતિવ્રત નિત્ય પાળનારી,
 સંસાર કાર્ય અડધું તું ઉઠાવનારી;
 વાણી મૂઢૂંથી તન તાપ સમાવનારી,
 પાળું ગણી અધિક પ્રાણીથી પ્રિય નારી.

૫

કન્યા:—ભક્તિ કરં પ્રભુ ગણી પતિ હું તમારી,
 સ્વામી તણા ચરણમાં રહું ભાવ ધારી;
 વાણી વદી કહુ કદા નહિ દુઝાવનારી,
 બાપું સદા મધુર વાક્ય બિનોદકારી.

૬

વર:—આજ્ઞા ધરી શિર પરે સહુ સુખ દેતી,
 સંસાર કાર્ય સુખ દુઃખ વિભાગ લેતી;
 એવી કુઝીન પ્રમદાપર રાખી પ્રીતિ,
 પાળું ધરી સજ્જન કરી રીતી.

૭

કન્યા:—સ્વામી તણા સુખ વિષે, રહુ પૂર્ણ સુખી,
 માએ કદી દુઃખો તમે થઈ હુંય દુઃખી;
 એ રીત નિત્ય સુખ દુઃખ વિભાગો થાઉં,
 આજ્ઞા તમારી શીરથી સધળી ઉઠાવું.

૮

વર:—શાઆનુશાસન જદા કહ્યું પાળનારી,
 છે ધર્મપત્ની પતિના પદ સેવનારી;
 સંસારવારિ નિધિ પાર ઉતારનારી,
 છે ધન્ય જન્મ સુજ જો મળી ધર્મનારી.

૯

કન્યા:—યદ સ્નાત્રી ઋતુ થકી, આતિ શુદ્ધ દેહે,
 કીડા કરે નિજપતિ થકી સ્વામી ગેહે;
 ચક્ષુ તથા, મનથકી નગણ્ય ખીજને,
 માનું ખીજ પુરુષ, આત પિતા સમાને.

૧૦

વર:—હું'યે નહિ ઠગું તુને કદી કોઇ રીતે,
 સાક્ષી કર્યા જગપતિ અતિ ચાહું ચિત્તે;
 પાળીશ અંગ ગણીને, તુજને હું પ્રીતે,
 એ ધર્મ પત્ની સમજે, નિજ ધર્મ નિત્યે.

૧૧

કન્યા:—વાણી શરીર મનથી, ઠગુંના પતિને,
 સાક્ષી કર્યા વચનના કમળા પતિને;
 સાથે રહીશ જગમાં, સુખથી સુપ્રિતે,
 ના કલેશ થાય કદો, વર્તીશ એવી રીતે.

૧૨

વર:—સંસાર કાર્ય સધળાં દધને સુધારી,
 ધર્મર્થ કામ વિષયે, બહુ સહાયકારી;
 આ લોકમાં સુરસોઠ બતાવનારી,
 મુક્તિ તદા સહજ દંપતિની બનારી.

૧૩

કન્યા:—જેલી ઉડી પતિ થકી, મહ કાર્ય ત્યાગી,
 મગાદી કાર્ય કરવા, થકી અર્ધે ભાગી;
 ધર્માર્થ કામ સમયે, રહુ નિત્ય સાથે,
 સર્વ સ્વમેવ અરધ્યું, નિજ નાથ હાથે.

૧૪

સાખી.

પતિ પરમેશ્વરનું રટણ, શુદ્ધ મનથી જો થાય;
 જન્મ મરણ ફેરો ટળે, પાપ અમાપ કપાય.
 દેવ પ્રીયુ દૈવત પ્રીયુ, ને પ્રીયુ છે સ્ત્રીનાં પ્રાણુ;
 સ્ત્રીન રહે પતિમાં સતિ, તો થાયે કલ્યાણુ.

ફેરમફેસ ઓફ ચીરેટા સીરમ.

જીલું તાવને માટે રામચાણુ ઉપાય છે. ઉધરસ પાંડુ રોગ,
 છાતીમાં દાહ, શોષ, ખરોળ, કળતર, નખગામ્, બંધકોષ્ટ, નળમંથ વાયુ.
 વાંસાની શરૂ, કમરનો દુઃખાનો વગેરે દર્દોને નિર્મૂળ કરી બગડેલાં
 લોહીને સુધારી જઠરામી પ્રદોષ કરે છે અને દસ્ત સાફ લાવે છે.
 દીપન, પાચન તથા પૌષ્ટિક છે. બોટલનો રૂપિઓ દોડ.

મનસુખરામ દલપતરામ નવલખાની કુ. સોલ્વ એન્ટ-ભામનગર.

ઉપસંહાર.

પતિ પ્રત્યે જે સ્ત્રી સારા સ્વભાવવાળી, મધુર જોહનારી, રડાં આચરણવાળી, સુખરૂપ દેખાવવાળી, પતિમાંજ એક ચિત્ત રાખનારી, તથા પ્રસન્ન સુખવાળી હોય તેનેજ ધર્મચારિણી જાણવી.

સ્ત્રીઓનો તો પતિજ દેવ, રનેહી તથા મતિ છે. પતિના સમાન કાષ્ઠ બીજું મતિ તથા દેવત દેનારું નથી, કારણ જગતમાં પ્રત્યેક સ્ત્રીઓને પેતપોતાનો પતિ પરમેશ્વર તુલ્ય સેવ્ય છે.

સ્ત્રીજ પતિની સેવક છે, એમ અનેક ધર્મ શાસ્ત્રો, પુરાણો અને ઇતિહાસોથી ચોક્કસ સિદ્ધ થાય છે.

સતી શિરોમણિ બનુમુયાએ પોતાના પ્રાણનાથની સેવા ન ચૂકવાનેજ સોસો વર્ષ સુધી અનાવૃદ્ધિનાં અસભ્ય દુઃખો સહન કરેલ છે.

મહાસતી અરૂંધતિએ તેજ ધર્મ જાળવવા પોતાના સો સો પુત્રોનો નાશ થવા છતાં ધીરજ ધરી પોતાના પતિને ઘેર આપેલ છે. પરમ પવિત્ર લોપામુદ્રાએ તેજ ધર્મ નિષ્પ્રમાદપણે સેવી અદ્ભૂત કીર્તિ મેળવી છે.

સૌભાગ્યનાં લુપ્ત છત્રનારાં ભોગવતીએ ભારે બચકર નાગરૂપ પતિની પથ પરમેશ્વર બુદ્ધિથી પ્રેમપૂર્વક પૂજ કરીને એજ ધર્મનો અમરકાર દેખાડ્યો છે.

નીતિના નિવાસરૂપ નર્મદાએ કોધી, કુર, કપરી અને અનેક દુર્ગુણવાળા કૌશિક નામના પોતાના પતિને મસ્તકપરે ઉપાડી પ્રત્યેક પુણ્ય તીર્થમાં હરીને એજ ધર્મનો ઉત્કર્ષ કર્યો છે.

મહા પ્રતાપવાળા મહાસાએ પોતાના પ્રાણનાથ કુવત્સાશ્વનું

દંભી દાનવથી ખોડું અહિત સાંભળી પોતાના પ્રાણ પરહરીને પણ ધર્મની દહતા કરી છે.

જગજનની સતીયે પોતાના પિતા દક્ષ પ્રજાપતિના મુખથી પોતાના પ્રાણનાથ સદાશિવની નિંદા સાંભળીજ પોતાના પ્રિય પ્રાણેને પરલોકના પ્રવાસી કરી તેજ ધર્મની મહત્તા બતાવવામાં બાકી રાખ્યું નથી. એટલુંજ નહિ પરંતુ ફરીથી હિમાચળને ઘેર જન્મ લઇ જન્માંતરમાં પણ તેજ પ્રાણનાથની પ્રાપ્તિ માટે બાર બાર વર્ષ સુધી દુષ્કર તપ કર્યું. છેવટ તપનું ફળ પ્રાપ્ત ન થતાં ચિતા ખડકીને તેમાં પોતાના કોમળ શરીરની આહુતિ આપવાની તૈયારી કરી શુદ્ધ સતિ ધર્મ લોકોના હૃદયમાં ચિતરેલ છે.

પવિત્ર સતી સાવિત્રીએ ચમરાજના દુર્ભેદ પાશના બંધનથી પોતાના પ્રિય પ્રાણનાથ સત્યવાનને છોડાવી ધર્મની ચડતી, આબાદી, અને કલ્યાણ કરવાપણું પ્રસિદ્ધ કરેલ છે.

સતિજન શિરોમણિ સીતાજીએ રાજ્યસુખનો વૈભવ ભાગી બાર વર્ષની બાળ્યાવસ્થામાં રઘુકુળ તિલક શ્રીરામચંદ્રજીની સાથે ચૌદ વર્ષ સુધી વનવાસનાં દુઃખોમાં બાગ લઇ ઉપરનાજ ધર્મની સર્વોચ્ચ મહત્તા દર્શાવી છે.

સદ્ગુણી દમયંતીએ પોતાના પ્રાણનાથ પુણ્યશોક નળરાજ સાથે રાજ્ય સુખ અને પ્રાણ તુલ્ય પોતાનાં બાળકોને પણ મેલી દઇ વનવાસમાં દુઃખનો ભાગ લીધો; એટલુંજ નહિ પણ કળીના આવેશથી અર્ધ રાત્રીને સમયે નળરાજ પોતાને બર નિંદ્રામાં બચકર વનમાં એકલી સુકીને જતા રહ્યા છતાં તેની ઉપર ઇર્ષ્યા કે દ્વેષ લેશ પણ ન બાવતાં પોતાના પિતાને ઘેર હજારે પ્રયત્ન કરી પહોંચ્યાં ને નળ

તેનો ત્યાગ કરવાથી પોતાના ઉપર પડેલાં દુઃખોને નહિ સંભારતાં
પૂણ્યલોક નગરાયમાં નિઃસીમ પ્રેમ રાખી તેની પ્રાપ્તી કરી-શું ધર્મની
પુણીમાં કંઈ ક્યાશ રાખી છે ?

રાજ્યપુત્રી શ્રી શકિમણ્ડીએ પોતાના વિવાહના વખતે પોતાના
પ્રાણનાથ શ્રીકૃષ્ણને આવતાં વિશ્વંય થવાથી તે સમયે પોતાના પ્રાણનો
નાશ કરવાની તૈયારી કરી તે તથા પોતાના સહોદર ભાઈ શકિમનો
વધ કર્યો તોપણ તે વિષે દ્વેષ કે આદાર્ય ન કરતાં ઉલ્લાસી બળભદ્ર
વિષે યાવન જીવિત પ્રતિદિવસ વધતી માન્યદષ્ટી રાખીને સતીધર્મને
ટેકા આપેલ છે.

શ્રીએને તો પ્રાણનાથજ સેવ્ય છે જેમાં શ્રી પોતે સેવક છે.
કુલીન સ્ત્રીઓએ પોતાનો પતિ અંધ હોય, કે અપંગ હોય, કુખડો
હોય કે કરેષો હોય, મુંગો હોય કે મન ફરેલો હોય, રોગી હોય કે
રીસાળ હોય, કુર હોય કે કપટી હોય, જડ હોય કે જુગટીએ હોય
તોપણ તેને પોતાનો પરમેશ્વર, પોતાનું દેવત અને પોતાનું સર્વસ્વ
માનવો; તેમજ મન, વચન, કર્મથી સેવા કરતાં તેનું પ્રિય અને
હિત થાય તેમજ કરવું. ઇતિ શિવમ્ :

દેવનું બાલામૃત.

એ નાનાં બાલકોને માટે અમૃત સમાન છે. તંદુરસ્ત અને પુષ્ટ
બનાવે છે. ઉપરાંત જીર્ણીજ્વર, ઉધરસ. સજેખમ, અતિસાર, પાંડુશયમ,
પેટનું વધતું, શરીરનું ફીકું પડવું વીગેરે રોગોપર ચોક્કસ અમ્મર કરે
છે. બોટલના બાર આના.

મનસુખરામ ડી. નવલખા. એન્ટ-જામનગર.

॥ ૐ ॥

ભારત વર્ષની વિદુશી આર્યાઓ.

ગદ્ય.

અહો ! આ હિન્દ દેવીની, કુખે જન્મેલીઓ જાયા;
 કયે છે મુક્ત કંઠેથી, ગુણો જેનાં કવિરાયા.
 વિદુશીઓ હતી એ તો, ન્યાય વેદાન્ત આદિમાં;
 નહિં હારી શ્વિઓથી, પ્રખર સાત્ત્વ આદિમાં.
 ગારગી, સુલભા આદિ, ગદ્ય રીસાધને ક્યાંએ;
 અરે તારામતિ રાણી, ગદ્ય મુંઝાધને ક્યાંએ.
 સતી મન્દાકસા દેવી, અશ્વવિદ્યા તણી દાતા;
 દધ નિઝ બોધ પુત્રોને, કર્યા નિઝ શ્વથી ચાતા.
 અહો મન્દોદરી રાણી, હતી લકેશની પ્યારી;
 વિદેહીને હરિ લાગી, કરો કાં ? જનની પ્યારી.
 અરે ઉપદેશ દેતીતી, દશાનનને સુનીતિનો;
 તથાપિ કાલને આધિન, ન માન્યો બોલ પ્રીતિનો.
 સતી સીતા ગયાં ક્યાંકે, ગયાં ક્યાં દ્રૌપદી દેવી;
 અહો શો નેમ ગાન્ધારી, રહીતી પ્રેમથી સેતી.
 રામ ધૃતરાષ્ટ્રની આંખો, તણું સુખ જો અકાંઈરે;
 તો પછી નેત્ર મહારાનાં, સુખોને કું ચિકાંઈરે.
 રહી નિજ નેત્ર પર બાંધી, સદા માટે અરે ! પાટો;
 પતિવ્રત પાળવા માટે, ન દીધો પાપને પાછો.

મધ લિલાવતી ક્યાંએ, મણિત નિર્માણ કરનારી;
 અહા વિદ્યાધરી દેવી, સભા અધ્યક્ષ બનનારી.
 ગધ ક્યાં પદ્મણી રાણી, ગધ ક્યાં જોધખાધરે;
 ગધ ક્ષત્રાણીઓ ક્યાંએ, બતાવી દો વધાધરે.
 અરે મુજ આર્ય બહેનો કાં ? ત્યજે નહિ મોહિની નિદ્રા;
 જુઓ જાગી જરા આંખે, થઈ તમ જાતમાં 'ભદ્રા.
 દધ પ્રાણાહુતિ પ્રેમે, ટકાવ્યો ધર્મ પૂર્ણ તયા;
 તમે પણ હે ? ભગિનીઓ, ટકાવો ધર્મ પૂર્ણ રતયા.
 અહા ? આદર્શ રૂપ બનો, લઈને શ્રેષ્ઠ કેળવણી;
 કરો તૈયાર સંતાનો, દઈને શ્રેષ્ઠ કેળવણી.
 જુઓને જાગીને બહેનો, ત્યજે રીતો નહારીને;
 સતીઓનાં ચરિત્રોને, હૃદય માંહે વિચારીને.
 કથે છે *કહાન હે બહેનો, કવિયો હોંશથી ગઠે;
 હેમની આ મણિમાળા, કરો ધારણ તમે કઠે.

“ કર્ણિકનું એગ્યુમિસ્ચર. ”

સઘળી જાતના તાવપર રામખાણુ દવા (લાલ રંગની.)

આ દવા ટાઢીઓ, એકાંતરીઓ, મેલેરીઓ કે ઇનફ્લ્યુએન્ઝા
 વીગેરે સઘળી જાતના તાવ ઉપર કેવળ અકસીર છે. આ દવાથી કોઠો
 સાફ થાય છે. મોઢામાં ખાવાની રૂચી થાય છે, અનાજ હજમ થાય
 છે. અને એકજ ખોટલથી તાવ બંધ થાય છે.

ગૌરીશંકર કાશીરામ નવલખા સોલ એન્ટ-જામનગર.

૧ પ્રકાશયુક્ત. ૨ પૂરી રીતે. * શ્રીયુત કહાનજી વહાલજી જામનગર.

श्रीयोगानुं सौभाग्यप्रदि करनाइं पति स्तोत्र.

नमः कान्ताय भर्त्रेय, शिव चन्द्र स्वरूपिणे;	
नमः शान्ताय दान्ताय, सर्व देवा श्रयायय.	१
नमो अस्मै स्वरूपाय, सती प्राण परायय;	
नमः स्यायय पुण्याय, हृदाधाराय ते नमः	२
पंथ प्राणाधि देवाय, यक्षुष स्तार कायय;	
ज्ञान धाराय पत्नीनां, परमानन्द दायिने.	३
पति अस्मै प्रति विष्णु, पति रेव भक्षेश्वर;	
पतिश्च निर्गुणा धारो, अस्मै नमोस्तुते.	४
क्षमस्व भगवन् दोषं, ज्ञानाज्ञान कृतं ययत;	
पत्नी जघो हयासिन्धो, दासी दोषं क्षमस्वय.	५
धृष्टं स्तोत्रं भद्रा पूज्यं, सृष्ट्यादौ पद्मयाकृतम्;	
सरस्वत्याय धरया, गङ्गाय पुरातनम्.	६
सावित्र्याय कृतं पूर्वं, अस्मै यापि नित्यश;	
पार्वत्याय कृतं भक्त्या, कैलासे शंकरायय.	७
मुनीनां सुराणांय. पति मिश्र कृतं पुरा;	
पतिव्रतानां सर्वासां, स्तोत्रमे तच्छु भावदम्.	८
पतिव्रताय स्तुत्याय, तीर्थ स्नान इक्षं क्षमेत;	
धृष्टं जप्त्वा सती भक्त्या, क्षुंते सा तदनुगया.	९

પતિ સ્તોત્રનો ભાવાર્થ:—

- ૧ શિવ અને ચન્દ્ર સ્વરૂપ કાન્ત-ભર્તાને નમસ્કાર હો. શાન્ત, દાન્ત, અને સર્વ દેવના આશ્રયરૂપ પતિદેવને નમસ્કાર હો.
- ૨ નમન કરવા યોગ્ય, બ્રહ્મરૂપ અને સતીના પરમ પ્રાણરૂપ પતિને નમસ્કાર હો. પૂજન કરવા યોગ્ય, અને હૃદયના આધાર રૂપ પતિને નમસ્કાર હો.
- ૩ પાંચ પ્રાણના અગ્નિદેવ, આંખના તારારૂપ, જ્ઞાનના આધારરૂપ અને પત્નીને પરમ આનંદ આપનારા પતિદેવને નમસ્કાર હો.
- ૪ પતિ બ્રહ્મા છે, પતિ વિષ્ણુ છે અને પતિ એજ મહેશ્વર છે. પતિજ નિર્ગુણ, આધારરૂપ અને બ્રહ્મરૂપ છે; તેમને નમસ્કાર હો.
- ૫ હે ભગવાન જાણે અજ્ઞાણે કરેલા મારા અપરાધ ક્ષમા કરો. હે પત્નીના મિત્ર, હે દયાસિંધુ, આ દાસીના દોષ ક્ષમા કરો.
- ૬ આ મહા પવિત્ર અને પુરાતન સ્તોત્ર સૃષ્ટિના આરંભમાં બ્રહ્માએ રચેલું છે. આ સ્તોત્ર સરસ્વતિ, ધરા અને ગંગાએ પઠન કરેલું છે.
- ૭ પૂર્વે સાવિત્રી પણ તે વડે નિત્ય બ્રહ્માની સ્તુતિ કરતાં અને કૈલાસમાં પાર્વતી પણ એ સ્તોત્ર વડે શંકરની ભક્તિ કરતાં.
- ૮ પૂર્વે ઋષિ પત્નીઓ અને દેવતાઓની પત્નીઓએ પણ આ સ્તોત્રવડે પોત પોતાના પતિઓની સ્તુતિ કરી છે; ક્રમકે આ સ્તોત્ર સર્વ પતિવ્રતાઓનું કલ્યાણ કરનારું છે.
- ૯ જે પતિવ્રતા નારી આ સ્તોત્રવડે પતિની સ્તુતિ કરે છે, તે તીર્થ સ્નાનના શ્ર્ણને પામે છે. સતી સ્ત્રીએ ભક્તિપૂર્વક આ સ્તોત્રના ઉચ્ચાર વડે પતિની સ્તુતિ કર્યા પછી પતિની આજ્ઞા લઇને ભોજન કરવું.

સ્રીઓનું ઉત્તમ કર્તવ્ય.

(રાગ-ઓધવજી સંદેશો દેજો શ્યામને.)

સાંભળજો બહેનોરે ધર્મનો વાતડી,
નિત્યકર્મ શાં કરે સતી સનાતન જો;

ગૃહસ્થ આશ્રમમાં તે કેવી સંચરે,
તરે કેમ ભવસાગર સહ ભરથારજો.

સાંભળજો.

પ્રાતઃ બેઠાં પડેલાં પતિની ગિડવું,
ચઢાવું પ્રભુથી સ્વામીનું કલ્યાણ જો;

શરીરની શુદ્ધિ બહિ અંતરથી કરી,
ઉઠાડવા પાછળથી પ્યારા પ્રાણજો.

સાંભળજો.

દતલ શૌચ થયા પછી પિયુને નવાડવા,
પહેરાવો વસ્ત્રો પાવન લલ્લ હાથજો,

વેદધ્વનિથી સંધ્યા હવન બંને કરો,
અક્ષયજ કરી રીઝાવો જગનાથ જો.

સાંભળજો.

૧ સ્રીઓનું નિત્યકર્મ મેળવવા ઇચ્છનારે અડધા આનાનો

પોસ્ટ સ્ટેમ્પ મોકલી ખીલખા આનંદાશ્રમમાંથી મંગાવવું.

પ્રણામ પતિને કરીને ધર કામે મચ્યો,
વાળા ચોળા વાસણ્ય માંજ સાધજ્ને;

કુવડ માફક દાહી કુથલી ના કંગે,
સવારના પટોરે નવરાંતી સાથજ્ને.

સાંભળજ્ને૦

ચોગ્ય સમય રાંધીને પતિને જમાડવા,
રીઝવતાં કરી મીઠી મીઠી વાતજ્ને;

ઉકેલી ભોજનથી સસરા સાસુને,
પિતૃ, અતિથિ, તર્પા જમજ્ને અપજ્ને.

સાંભળજ્ને૦

પરવારીને બલિ વિશ્વ ^૧બૃત્યો થકી,
વાંચો શીખો, ભરતર ભરજ્ને સારજ્ને;

સાયંકાળે પાછા પતિના આવતાં,
સંધ્યા હવન જમાવો કરીને પ્યારજ્ને.

સાંભળજ્ને૦

રસોઇ ભોજનથી રાત્રિમાં નિપટી^૨,
પોદાડો પ્રીતમને ચાંપી પાયજ્ને;

સુખ દુઃખની વાતોથી હૈડાં મેળવી,
મીઠડા રસ ઉછળાવે, પ્રેમ ઉપાયજ્ને.

સાંભળજ્ને૦

સંતાનોને કેળવો શિક્ષા યાનથી,
કઠિ પણ્ય કોષ કરીને મારો ન મારજ્ને.

સાંભળજ્ને૦

ધીર, વીર, શુરવીર, ગંભીર, બનાવજો,
કહીને મકા પુરષોના જીવન સારજો. સાંભળજો

જગત્ તણાં ઉપકારે જીવન ગાળજો,
દૂર કરી દુઃખિયાંનાં કષ્ટ અપારજો. સાંભળજો

પતિની સાથે આશ્રમ ધર્મ નિભાવીને,
ધર્મ અર્થ ને કામ, મોક્ષ દ્યો સારજો. સાંભળજો

(સતી સંગીતાવળિ.)

કચ્છ, કાઠિયાવાડ, ગુજરાત, મારવાડ, મદ્રાસ, મુંબઈ
તથા બંગાળા વીગેરે દેશોમાં જાહેર થયેલી
xજીવન રસાયન દવાઓ.

ઝ્યાધી હજાર પાણુ ઔષધ બાર.

સર્વેને જાહેર છે કે જરમનીના વિદ્વાનો સાયન્સમાં આગળ
વધેલા છે. એમ એમાંના ડોક્ટર “સુસ્લરે” બાયોકેમીક” જેને આપણે
xઉપરનાં નામથી જાણીએ છીએ તે દવાઓનો દરેક મનુષ્ય જીવન-
રસાયન સાથે વાંચીને ઉપયોગ કરી શકે છે. ખુશી થવા જેવું તે છે
કે આમાં પૃથ્વ કાંઈ પાળવાનું નથી, માત્ર સહજ, સ્વાદમાં મીઠી,
અસર માત્ર એક બે દિવસમાં. પેટી એકના રૂપિયા સાડા પાંચ.
પોસ્ટ ખર્ચ જુદું.

મનસુખરામ ડી. નવલખા સોલ એજન્ટ-જામનગર.

॥ ૬૬ ॥

(થોડી મુદતમાં બહાર પડશે.)

બીજી આવૃત્તિ.

સ્વાર્થમય સંસાર.

એ નામનું રસીક નોવેલ ચાલુ જમાના પરથી સુધરેલી ઢબ-
છબમાં અસરકારક રીતે શ્રંગાર, કથણા, હાસ્ય અને વિરસ વગેરે
રસોથી પાંત્રીશ પ્રકરણમાં પ્રથમ ભાગ પૂરો કર્યો છે. કિંમત અગાઉથી
આહક થનાર પાસેથી રૂપિયા બે પાછળથી રૂપિયા ત્રણ.

૩૫ પ્રકરણનાં મથાળાં.

૧ મનહર બાગમાં માનુની, ૨ ભવિષ્ય વેત્તાની ઠગાઈ, ૩
જુગારના અખાડામાં ખૂત, ૪ જૂનિ આંખે નવા તમાસા, ૫ સમા
મંડપમાં સરસ્વતિ, ૬ નર્મદાનું મદનપાળ સાથે નાશી જવું, ૭ પો-
લીસનો પ્રપંચ, ૮ શામભાની શોધ, ૯ સરસ્વતિના સ્વદેશોદ્ગાર, ૧૦
પારસી બાનુનો પશ્ચાતાપ, ૧૧ સુંદરબાનો મંતાપ, ૧૨ કાર્યભારીની
કુરતા, ૧૩ મદનપાળનો મોજશોખ, ૧૪ વશીકરણના વરઝોરા, ૧૫
રાંડયા પછીનું ડહાપણ, ૧૬ વિધાતાની વિચિત્રતા, ૧૭ સરસ્વતિની
શોધ, ૧૮ શયનગ્રંથનું શિવમંદિરમાં સ્વપ્ન, ૧૯ નર્મદાનું કલ્પાંત,
૨૦ છતની બહેન, ૨૧ નિમકહરામિ નોકર, ૨૨ દૂરદશાનો દેખાવ, ૨૩
પત્નીનો પત્ર, ૨૪ દુઃખને અંતે સુખ, ૨૫ મિત્ર પત્નિ તે માતૃ, ૨૬
પુત્રોત્સવ, ૨૭ શ્રીમંતમાં સંતાપ, ૨૮ કામિની કળા, ૨૯ પતિની
પરિક્ષા, ૩૦ શિયળવટી ભંગ, ૩૧ સુંદરીને સદુપદેશ, ૩૨ પ્રમદામતિ
પાનીએ, ૩૩ અવિનાશીની અદ્ભુત ઇચ્છા, ૩૪ પતિ પત્નિનો પ્રેમ,
૩૫ અંધાવલોકન.

અભિપ્રાયોમાંની સદુક ટીપણ.

ચ.લુ. જમાના પરથી સુધરેલી ઢગળમાં લખાયેલું સ્વાર્થમય સંસારનું નોવેલ વાંચી જોતાં આત્માનંદ થયો, લેખક મી. નવલખાની કલમની શૈલી અને ઉંડા સમાયેલા વિચારો ગુજરાતિ જનોને આનંદ ઉપજાવી ચાલતા કદંગા રિવાજને દૂર કરાવશે !

કૃત્રિમાત્રા કેશવલાલ ત્રિવેદી બી. એ. એલ. એલ. બી.

હાઇકોર્ટ પ્લોડર—લાવનગર.

લેખક મી. નવલખાનો શ્રમ અતિ સ્તુત્ય છે. લેખની શૈલી સ્થળે સ્થળે સ્વદેશાભિમાનનો ગુણો અને હૃદયનો ઉત્સાહ આપોઆપ દર્શાવી દે છે. ખાસ કરીને બાળલમપ્રતિ બંધક વિવેચન સર્વને ચોક્કસ મનન કરવા યોગ્ય છે. એકંદરે પુસ્તકમાંના શ્રંગાર, હાસ્ય, વીગરે રસોના વિષયો જન સમાજને આકર્ષણ કરે તેવા હોષ નિશ્ચાહી મનને આનંદમય કરી દેશે.

કનૈયાલાલ ગીરધરલાલ કેહારી.

બી. એ. એલ. એલ. બી. મુંબઈ.

સ્થળ સકોચને લીધે અભિપ્રાય વગરનાં નામો.

મે. નિર્ભયશંકર જીવજીરામ માર દિવાનજી સાહેબ પોરબંદર.

મે. મણિશંકર ગોવિંદજી વૈદ્ય શાસ્ત્રીજી જામનગર.

મે. હરિશંકર વેણીશંકર વૈશ્ણવ બી. એ. એલ. બી. જામનગર.

મે. એમ. પેસ્તનજી દિવાનજી સાહેબ જામનગર.

પુસ્તક મેળવવા ઇચ્છનાર માહકોએ નીચેનાં શિરનામે જણાવવું.

હનુપતરામ ગૌરીશંકર નવલખા. જામનગર.

“ ખાસ સ્ત્રીઓ માટે ચોક્કસ દવાઓ. ”

આરામ ન થાય તો પૈસા પાછા.

દર્દીએ હકીકત જણાવવાથી વિશેષ સુચના મળશે. દરેક નીચેની દવાની યોગ્યતાની કિંમત રૂપીએ એક છે.

ચંદ્રપ્રભા ગુટી:—લોહ ભસ્મ (શીલાજીતવાળી) આ દવા પૈસાખ ધાતુનાં દર્દો માટે ચોક્કસ ઉપાય છે.

વિજય ચુર્ણ:—ખાવાથી તથા ચોપડવાથી સધળી જાતના હરસ કે તેથી થયેલાં દર્દો અકવાડીઆમાં આ વિજય ચુર્ણ મટાડે છે.

પ્રદર ચુર્ણ:—સર્વ પ્રકારના પ્રદર યાતો સ્ત્રીઓનાં ગર્ભાશયનાં ગુમ દર્દો માટે આ ખાસ દવા છે તેથી શ્વેત કે રક્ત પ્રદર, અનીય-મીતપણે બહાર બેસવું, લોહી થોડું યાતો વિશેષ દેખવું, શરીરનું ફીકું પડવું અને અશક્તી વિશેષ આવવી વિગેરે મટાડે છે.

પ્રમેહ ચુર્ણ:—દરેક જાતનાં પ્રમેહનાં દર્દો પર આ દવા એક ઉત્તમ ઉપાય છે. પીવા તથા ઘોવાથી મટે છે.

અશક્તિ ચુર્ણ:—માંદગી પછી કે સુવાવડના ગયા પછી કેટલીક સ્ત્રીઓના શરીરમાં અશક્તી દેખાય છે. શરીર ફીકું પડે છે, સાંધાઓ દુઃખે છે, કળતર થાય છે, પાશનશક્તિ મંદ થતાં ઝાડા થઇ જાય છે તે બધાં માટે ઉત્તમ ઉપાય છે.

સગર્ભા ચુર્ણ:—સગર્ભા સ્ત્રીને સુખ પૂર્વક પ્રસવ થવા માટે રાખખાણુ છે, સેવન રાખવાથી બાળક પુષ્ટ, નિરોગી, થાય છે અને ગર્ભભાવ થતો અટકે છે. ગર્ભ રહ્યા પછી આ દવા સેવાની છે. પોસ્ટ ખર્ચ જુદું.

મનસુખરામ હલપતરામ નવલખાની કુ. જામનગર.

અમે ઘેલાં.

*ત્રેષક:—સા. હેમકુંવર. સ્થળ જુનાગઢ.

રાગ-ગઝલ.

અમે ઘેલાં, સદા ઘેલાં, પતિના પ્રેમમાં ઘેલાં;
અમે છઠ્ઠાએ સદા ઘેલાં, પતિના સ્નેહમાં ઘેલાં.
પતિના સ્નેહની પાસે, અમારે કાંઈ નહિ ન્યુન;
પતિની સ્નેહ દૃષ્ટીમાં. અમે ઘેલાં ! અમે ઘેલાં !
સુખો દુઃખો તણા રાશી; કદિ કંઈ પડે શિરપર;
પતિના સ્નેહની પાસે, અમારે છેજ એ તુલ્યત !
નથી તૃણા ખીજ કાંઈ, પતિના સ્નેહની વિના;
નથી આશા ખીજ કાંઈ, પતિના પ્રેમના વિના.
પતિના સ્મીતની પાસે, નથી સુખ સ્વર્ગની કિંમત;
પતિના સ્મીતમાં રમતાં, અમે ઘેલાં ! અમે ઘેલાં !
દુનિયાં છો ગણે ઘેલાં, નથી તેની કશી પરવા;
દુનિયાં છો ગણે ગાંડાં, અમે ઘેલાં ! અમે ઘેલાં !
પતિના સ્નેહ અમૃતથી, હૃદય સીંચું થયાં ઘેલાં,
હૃદયે નહારું ગયું નહાશી, થયાં ઘેલાં ? થયાં ઘેલાં ?
હવે ડાહ્યા નહિ થઈએ, હૃદય ઘેલું બન્યું છે જે,
હૃદય મળી એ થયાં એક, થયાં ઘેલાં ? થયાં ઘેલાં ?
હવે ઘેલાં થયાં ઘેલાં, અમે ઘેલાં, સદા ઘેલાં,
પતિના પ્રેમની પાસે, અમે ઘેલાં ? અમે ઘેલાં ?
પતિના સ્નેહની પાસે, અમે ઘેલાં ? અમે ઘેલાં ?

* સુંદરીસુખોદ માસીક સને ૧૯૧૪ પરથી.

અમારે ત્યાં મળતાં ખાત્રી ભરેલાં ઔષધો.

પૂર્ણ ચંદ્રોદય રસ	૧	તોલાના ૩.	૭૫
સહસ્રપુટી અબ્રક	૧	"	૬૦
સતપુટી અબ્રક	૧	"	૧૦
સુવર્ણ વસંતમાલતી	૧	"	૧૫
લોહ ભસ્મ કાળી	"	"	૧૫
લોહ ભસ્મ લાલ	"	"	૧૦
અહીષ્ટીકપાટ રસ	"	"	૫
શુધ મોતીનો મુરમો	ગુલાબી	"	૪
"	કાળો	"	૨
"	"	"	૧
ખાળ સોગડી દશ	તોલાનો ૩.		૧
જીવન રતલ	૧ એકના		૨
દ્રાક્ષા સવ શીથા	એકના		૨
મંડુર તોલા	૧ ના		૨
ચંદ્રપ્રભાશુટી તોલા	૧ ના		૧

એ સીવાય ઘણી દવાઓ મળે છે પત્રથી પૂછવો.

જવાબ માટે ટીકેટ ખીડવી.

હલપતરામ ગૌરીશંકર નવલખા—ભામનગર.

॥ ૐ ॥

અભ્યર્થના.

હીરાની વાંટીઓથી હાથને શોભાવનાર અને સાચાં મોતીની માળાઓ ગરદનપર લટકાવી લહેર કરનારા ધનવાનોએ, સમજવું જોઈએ કે, બંધુઓના દયામણા મોં ઉપર દુઃખમગતી ચક્ષુઓમાંથી, પોતાની ગરદનપર લટકતાં મોતીઓ કરતાં પણ મોટાં મોટાં અને કિંમતી આંસુઓ ખરી પડે છે અને પોતાના સ્વધર્મો બંધુઓ, પોતાના મત ભાણ્યો, આજીવિકાની ઉપાધીથી ધર્મ કરી શકતા નથી, નીતિથી વર્તી શકતા નથી, સત્ય શું છે તે સમજી શકતા નથી અને અમાનમાન આચરડયા કરે છે. આવું નગરોનગરે નિહાળતાં છતાં, પોતાની શક્તિ છતાં પણ જેને પોતાની અપત્તિનો સંદુષ્કોમ કરવો સજ્જનો નથી, એવા શ્રીમાનો હોદ્દા હોદ્દીઓના લગ્ન પ્રસંગમાં નાચ, પાર્ટી અને ક્લાઈટ વિગેરેમાં હજારો રૂપિયા ઉઘાવવા ઉપરાંત હજારો જીવની હિંસા કરવા કારણબૂત બને છે. એવાં નકામાં ખર્ચો કરવામાં, જેવા ઉત્સાહી અને આનંદી બને છે તે માંહેનો સેંકડો એક ટકો પણ સાચા જીગરથી ધર્મના ઉત્તેજન અને ધર્મના સાધનોની સંભાળ અથેં પરાંપકાર કરવા ઉત્સાહી થતા હોત તો આજે આપણો દરેક કોમો સંપીલી, શ્રદ્ધાળુ, ઉદ્યમી અને સત્ય સંપાદન કાર્યર કેમ ન હોત ?

જગો, શ્રીમાનો, જગો, ઉઠો; અને કેળવણી આપી કર્તવ્ય કરો.

